

НАЦІОНАЛЬНЕ АГЕНТСТВО З ПИТАНЬ ЗАПОБІГАННЯ КОРУПЦІЇ

РОЗ'ЯСНЕННЯ щодо застосування актів законодавства з питань лобіювання

Закон України «Про лобіювання» визначає правові засади лобіювання в Україні.

Відповідно до п. 15¹ ч. 1 ст. 11 Закону України «Про запобігання корупції» до повноважень Національного агентства належить, зокрема, надання рекомендаційних роз'яснень з питань застосування актів законодавства з питань лобіювання.

Роз'яснення надані для забезпечення однакового застосування положень законодавства з питань лобіювання, мають рекомендаційний характер і не містять нових правових норм.

Роз'яснення актуальні станом на дату їх надання.

Національне агентство періодично оновлює Роз'яснення відповідно до законодавчих змін та доповнює їх, ґрунтуючись на запитах суб'єктів лобіювання, об'єктів лобіювання та інших заінтересованих сторін. З актуальною редакцією Роз'яснень можна ознайомитись у Базі знань на офіційному вебсайті Національного агентства.

У цих Роз'ясненнях вживаються такі скорочення:

договір лобіювання – договір про надання послуг з лобіювання;

Національне агентство – Національне агентство з питань запобігання корупції;

ЦОВВ – центральний орган виконавчої влади;

ЄС – Європейський Союз;

КАС України – Кодекс адміністративного судочинства України;

ЦК України – Цивільний кодекс України;

ПК України – Податковий кодекс України;

КК України – Кримінальний кодекс України;

Закон – Закон України від 23.02.2024 № 3606-IX «Про лобіювання»;

Закон № 1700-VII – Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII «Про запобігання корупції»;

Закон № 3354-IX – Закон України від 24.08.2023 № 3354-IX «Про правотворчу діяльність»;

Закон № 4572-VI – Закон України від 22.03.2012 № 4572-VI «Про громадські об'єднання»;

Закон № 4196-IX – Закон України від 09.01.2025 № 4196-IX «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб»;

Закон № 1160-IV – Закон України від 11.09.2003 № 1160-IV «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»;

Закон № 5076-VI – Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»;

Порядок № 153 – Порядок залучення, використання та моніторингу міжнародної технічної допомоги, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15.02.2002 № 153;

Порядок № 996 – Порядок проведення консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 03.11.2010 № 996;

Правила № 1128 – Правила етичної поведінки суб'єктів лобіювання, затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 01.10.2024 № 1128;

ст. – стаття;

ст.ст. – статті;

ч. – частина;

ч.ч. – частини;

п. – пункт;

пп. – пункти;

п.п. – підпункт (-и);

абз. – абзац (-и).

Розділ І. Загальні положення Закону та сфера його дії

1.1. Що є лобіюванням?

Лобіюванням є діяльність, що здійснюється з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара (за винагороду, що отримується прямо або опосередковано, та/або з оплатою фактичних витрат, необхідних для її здійснення) або у власних комерційних інтересах особи та стосується предмета лобіювання ([п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Ознаками лобіювання є здійснення впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання (*детальніше у [запитанні 1.5 цих Роз'ясень](#)*), наявність комерційного інтересу (*детальніше у [запитанні 1.9 цих Роз'ясень](#)*) та предмета лобіювання (*детальніше у [запитанні 1.6 цих Роз'ясень](#)*), якого такий вплив (спроба впливу) стосується.

Лобіюванням є виключно та діяльність, що містить усі ознаки лобіювання.

Здійснювати лобіювання особам, які не отримали статусу суб'єкта лобіювання, забороняється ([абз. 2 ч. 5 ст. 10 Закону](#)).

Приклад 1

ТОВ «А.», зареєстроване як суб'єкт лобіювання, уклало договір лобіювання з АТ «В.», яке є виробником електромобілів.

Відповідно до зазначеного договору ТОВ «А.» за плату зобов'язується протягом трьох місяців розробляти аналітичні матеріали, систематично зустрічатися з членами Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики та брати участь у круглих столах з метою внесення змін до [ПК України](#) щодо звільнення від оподаткування податком на додану вартість операцій з постачання комплектуючих для електромобілів.

Виконання ТОВ «А.» зазначеного договору є лобіюванням з огляду на те, що ТОВ «А.» систематично здійснює заходи (проводить зустрічі, готує аналітику) з метою впливу на об'єкт лобіювання (народних депутатів України) стосовно предмета лобіювання (проекту Закону України, яким вносяться зміни до [ПК України](#)) за винагороду від АТ «В.» в його комерційних інтересах (отримання податкових пільг).

Суб'єкт лобіювання – ТОВ «А.».

Клієнт (бенефіціар) – АТ «В.».

Об'єкт лобіювання – члени Комітету Верховної Ради України з питань фінансів, податкової та митної політики (народні депутати України).

Предмет лобіювання – проект Закону України про внесення змін до [ПК України](#).

Комерційний інтерес – отримання податкових пільг клієнтом суб'єкта лобіювання внаслідок прийняття змін до [ПК України](#).

Приклад 2

Громадська спілка «А.», членами якої є юридичні особи, що здійснюють пасажирські перевезення, систематично вживає заходів (подає офіційні пропозиції до міської ради, виступає на засіданнях міської ради та публікує статті в медіа про необхідність збільшення тарифів на перевезення пасажирів у міському транспорті шляхом прийняття відповідного нормативно-правового

акта) з метою впливу на об'єкт лобіювання (депутатів міської ради) стосовно предмета лобіювання (рішення міської ради про підвищення граничного тарифу на проїзд у маршрутних таксі).

З огляду на те, що Громадська спілка «А.» впливає (комунікує з об'єктами лобіювання, поширює інформацію у медіа щодо предмета лобіювання, бере участь у засіданнях робочих груп при органах міської ради) на об'єкт лобіювання (депутатів міської ради) для прийняття рішення міською радою про підвищення граничного тарифу на проїзд у маршрутних таксі та здійснює це в комерційних інтересах своїх членів (збільшення їх доходів), зазначена діяльність містить всі ознаки лобіювання.

Особа, яка здійснює лобіювання – Громадська спілка «А.».

Бенефіціари – члени Громадської спілки «А.», які є юридичними особами, що здійснюють пасажирські перевезення.

Об'єкт лобіювання – депутати міської ради.

Предмет лобіювання – прийняття рішення міською радою про підвищення граничного тарифу на проїзд у маршрутних таксі.

Комерційний інтерес – збільшення доходів членів Громадської спілки «А.» в межах їх господарської діяльності.

Приклад 3

Благодійна організація «Б.» здійснює діяльність з метою впливу на депутатів міської ради, а саме проводить з ними зустрічі, надсилає аналітичні матеріали тощо, стосовно ухвалення рішення щодо передачі в безоплатне користування приміщення для зберігання гуманітарної допомоги військовослужбовцям Збройних Сил України.

Діяльність Благодійної організації «Б.» не є лобіюванням у зв'язку з тим, що відсутні всі ознаки лобіювання, а саме – комерційний інтерес (вигоди у вигляді безоплатної оренди приміщення для зберігання гуманітарної допомоги **НЕ** отримуються в межах здійснення господарської діяльності) та предмет лобіювання (рішення міської ради щодо передачі Благодійній організації «Б.» в безоплатне користування приміщення для зберігання гуманітарної допомоги є індивідуальним правовим актом).

1.2. Яка діяльність не є лобіюванням?

Не є лобіюванням відповідно до [Закону](#) діяльність, що не містить всіх ознак лобіювання (детальніше у [запитанні 1.1 цих Роз'яснень](#)) ([ч. 2 ст. 3 Закону](#)).

[Законом](#) також визначено конкретні види діяльності, що не містять всіх ознак лобіювання та, відповідно, не є лобіюванням ([ч. 2 ст. 3 Закону](#)), а саме:

- представництво зовнішньополітичних інтересів органами дипломатичної служби;
- народна ініціатива на всеукраїнському референдумі та ініціатива на місцевих референдумах;
- діяльність суб'єктів у сфері медіа та електронних комунікацій;
- діяльність політичних партій та місцевих організацій політичних партій, діяльність кандидатів на виборні посади на виборах Президента України,

виборах народних депутатів України та місцевих виборах, пов'язана з їхньою участю у виборчому процесі відповідних виборів;

- діяльність асоціацій органів місцевого самоврядування;

- наукова та науково-технічна діяльність;

- діяльність, пов'язана із залученням, використанням, моніторингом надання та використання міжнародної технічної допомоги, реалізацією проєктів та програм міжнародної технічної допомоги;

- діяльність громадських об'єднань, інших неприбуткових підприємств, установ та організацій, що спрямована на вплив (спробу впливу) на суб'єктів владних повноважень (органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного права, наділені владними повноваженнями, їх посадових осіб) з метою прийняття або утримання від прийняття такими суб'єктами рішень, що віднесені до їхніх повноважень, крім випадків, якщо така діяльність стосується комерційних інтересів;

- особисте (від свого імені) представництво фізичною, юридичною особою своїх інтересів у відносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, крім випадків, якщо таке представництво здійснюється суб'єктом лобіювання та/або здійснюється у власних комерційних інтересах такої особи;

- незалежна професійна діяльність адвокатів щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту;

- вплив (спроба впливу) на суб'єктів владних повноважень (органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, наділених владними повноваженнями, їх посадових осіб) з метою прийняття або утримання від прийняття такими суб'єктами правових актів, що не містять норм права;

- реалізація права на мирні зібрання, а також прав, передбачених законами України [«Про звернення громадян»](#), [«Про доступ до публічної інформації»](#), іншими законами, що встановлюють особливий порядок взаємодії особи з суб'єктами правотворчої діяльності та/або правотворчої ініціативи;

- замовлення проведення громадської антикорупційної експертизи нормативно-правових актів, проєктів нормативно-правових актів, проведення такої експертизи, подання пропозицій за результатами проведення експертизи відповідно до [Закону № 1700-VII](#);

- участь сторін соціального діалогу, визначених [Законом України «Про соціальний діалог в Україні»](#), у здійсненні соціального діалогу;

- участь відповідно до законодавства заінтересованих сторін у громадському обговоренні проєктів нормативно-правових актів або публічних консультаціях щодо проєктів нормативно-правових актів, крім випадків, коли така участь здійснюється суб'єктом лобіювання відповідно до договору лобіювання;

- реалізація прав, визначених [Законом України «Про електронні комунікації»](#), [ст. 6 Закону України «Про засади державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності»](#), [ст. 15 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах електронних комунікацій, радіочастотного спектра та надання послуг поштового зв'язку»](#), [ст.ст. 15, 16 Закону України «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання](#)

у сферах енергетики та комунальних послуг», крім випадків, якщо це здійснюється суб'єктом лобіювання відповідно до договору лобіювання;

- робота суб'єктів забезпечення правотворчої діяльності;
- діяльність некомерційних професійних організацій, які відповідно до закону забезпечують реалізацію завдань самоврядування адвокатури, нотаріату, арбітражних керуючих, приватних виконавців, аудиторів.

Приклад

Громадська організація «А.» проводить інформаційну кампанію щодо необхідності скасування рішення органу місцевого самоврядування про передачу земельної ділянки в оренду ТОВ «Б.».

Враховуючи, що зазначена інформаційна кампанія не стосується предмета лобіювання (нормативно-правового акта) та не здійснюється у комерційних інтересах, така діяльність не є лобіюванням.

1.3. Хто може здійснювати лобіювання?

Лобіювання може здійснювати лише особа, яка набула статусу суб'єкта лобіювання.

Зауважуємо, що здійснювати лобіювання особам, які не набули статусу суб'єкта лобіювання, забороняється ([абз. 2 ч. 5 ст. 10 Закону](#)).

1.4. У яких випадках громадським об'єднанням, благодійним організаціям та іншим неприбутковим організаціям потрібно набути статусу суб'єкта лобіювання?

Громадські об'єднання, інші неприбуткові підприємства, установи та організації (зокрема, благодійні), які здійснюють діяльність, що спрямована на вплив (спробу впливу) на суб'єктів владних повноважень з метою прийняття або утримання від прийняття такими суб'єктами рішень, не зобов'язані набувати статусу суб'єкта лобіювання, якщо їх діяльність не стосується комерційних інтересів.

Відповідно до [п. 8 ч. 2 ст. 3 Закону](#) не є лобіюванням діяльність громадських об'єднань, інших неприбуткових підприємств, установ та організацій, що спрямована на вплив (спробу впливу) на суб'єктів владних повноважень (органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичні особи публічного права, наділені владними повноваженнями, їх посадових осіб) з метою прийняття або утримання від прийняття такими суб'єктами рішень, що віднесені до їхніх повноважень, крім випадків, якщо така діяльність стосується комерційних інтересів.

Водночас, якщо діяльність громадських об'єднань, інших неприбуткових підприємств, установ та організацій (зокрема, благодійних) містить всі ознаки лобіювання (*детальніше щодо ознак лобіювання у [запитанні 1.1 цих Роз'яснень](#)*) та стосується комерційних інтересів (бенефіціара або власних), вони зобов'язані набувати статусу суб'єкта лобіювання.

Приклад 1

Громадська організація, членами (учасниками) якої є фізичні особи, проводить публічну інформаційну кампанію щодо необхідності внесення змін до правил благоустрою населеного пункту з метою заборони паркування транспортних засобів на тротуарах.

У межах такої діяльності представники громадської організації:

готують та поширюють аналітичні матеріали і пропозиції щодо відповідних змін через мережу «Інтернет»;

проводять зустрічі з депутатами місцевої ради та представниками виконавчих органів;

організують публічні обговорення та запрошують представників органу місцевого самоврядування до участі у таких заходах.

Така діяльність спрямована на вплив на суб'єктів владних повноважень з метою прийняття відповідного рішення, однак здійснюється в інтересах фізичних осіб і не пов'язана з отриманням вигод членами (учасниками) громадської організації в межах здійснення ними господарської діяльності, а також іншими особами, які фінансують діяльність такої громадської організації.

У такому випадку діяльність громадської організації не є лобіюванням відповідно до [п. 8 ч. 2 ст. 3 Закону](#), а отже, обов'язок набуття статусу суб'єкта лобіювання у неї не виникає.

Приклад 2

Громадська організація «А.» здійснює підготовку та розповсюдження результатів соціологічних досліджень і зустрічається з представниками міністерств у зв'язку з необхідністю прийняття закону, яким вносяться зміни до [КК України](#) стосовно посилення відповідальності за жорстоке поводження з тваринами.

Оскільки Громадська організація «А.» не здійснює господарську діяльність, тобто не має комерційного інтересу та не отримує вигод від прийняття зазначеного нормативно-правового акта, така діяльність не є лобіюванням.

1.4.1. Щодо здійснення лобіювання у комерційних інтересах бенефіціара

З огляду на положення [Закону](#) лобіювання може здійснюватись у комерційних інтересах бенефіціара (за винагороду, що отримується прямо або опосередковано, та/або з оплатою фактичних витрат, необхідних для її здійснення).

Складовою комерційного інтересу є отримання або можливість отримання особою в межах провадження господарської діяльності після впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання вигод матеріального чи нематеріального характеру в результаті прийняття (видання) нормативно-правового акта, внесення до нього змін, втрати чинності (скасування) нормативно-правовим актом, який є предметом лобіювання, або в результаті утримання від таких дій (*детальніше щодо комерційного інтересу у [затитанні 1.9 цих Роз'яснень](#)*).

Громадське об'єднання – це добровільне об'єднання фізичних осіб та/або юридичних осіб приватного права для здійснення та захисту прав і свобод,

задоволення суспільних, зокрема економічних, соціальних, культурних, екологічних, та інших інтересів ([ч. 1 ст. 1 Закону № 4572-VI](#)).

Наприклад, за організаційно-правовою формою громадське об'єднання може утворюватися, зокрема, як громадська спілка ([ч. 2 ст. 1 Закону № 4572-VI](#)). За змістом [ч. 2 ст. 8 Закону № 4572-VI](#) членами (учасниками) громадської спілки можуть бути юридичні особи приватного права, які можуть мати комерційний інтерес.

Таким чином, громадські об'єднання, які здійснюють діяльність з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара (наприклад, члена (учасника), за винагороду, що отримується прямо або опосередковано, та/або з оплатою фактичних витрат, зокрема у формі платежів, необхідних для її здійснення), яка стосується предмета лобіювання, займаються лобіюванням, а отже, зобов'язані набувати статусу суб'єкта лобіювання.

Приклад

Громадське об'єднання, членами (учасниками) якого є суб'єкти господарювання, що здійснюють діяльність у сфері будівництва, вживає заходів щодо внесення змін до нормативно-правового акта, який регулює порядок отримання дозвільних документів на будівництво, а саме:

- готує та подає до ЦОВВ пропозиції щодо спрощення дозвільних процедур;*
- проводить зустрічі з посадовими особами такого органу з метою обговорення відповідних змін;*
- організовує круглі столи із запрошенням представників органів державної влади;*
- розповсюджує аналітичні матеріали, що обґрунтовують необхідність прийняття відповідних змін.*

Зазначена діяльність здійснюється в комерційних інтересах членів (учасників) громадського об'єднання, які є бенефіціарами такої діяльності, та спрямована на отримання вигод у сфері їх господарської діяльності.

У такому випадку громадське об'єднання, попри те що є неприбутковою організацією та не має власного комерційного інтересу, представляє комерційні інтереси своїх членів-учасників, з огляду на що для здійснення відповідної діяльності зобов'язане набути статусу суб'єкта лобіювання відповідно до вимог [Закону](#).

1.4.2. Щодо здійснення лобіювання громадським об'єднанням у власних комерційних інтересах

Громадське об'єднання зі статусом юридичної особи має право здійснювати відповідно до закону підприємницьку діяльність безпосередньо, якщо це передбачено статутом громадського об'єднання, або через створені в порядку, передбаченому законом, юридичні особи (товариства, підприємства), якщо така діяльність відповідає меті (цілям) громадського об'єднання та сприяє її досягненню. Відомості про здійснення підприємницької діяльності громадським об'єднанням включаються до Єдиного державного реєстру юридичних осіб,

фізичних осіб – підприємців та громадських формувань ([п. 2 ч. 2 ст. 21 Закону № 4572-VI](#)).

Відповідно до [абз. 1, 2 ч. 1 ст. 2 Закону № 4196-IX](#) під господарською діяльністю розуміється діяльність у сфері суспільного виробництва, спрямована на виробництво та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність. Господарська діяльність, що здійснюється з метою одержання прибутку, є підприємництвом. Під некомерційною господарською діяльністю розуміється господарська діяльність, що здійснюється без мети одержання прибутку.

З огляду на зазначене громадське об'єднання може здійснювати господарську (підприємницьку) діяльність та мати, у такому разі, власний комерційний інтерес.

Отже, якщо громадське об'єднання здійснює діяльність з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання у власних комерційних інтересах, яка стосується предмета лобіювання, таке об'єднання для здійснення відповідної діяльності зобов'язане набути статусу суб'єкта лобіювання *відповідно до вимог Закону*.

Приклад

Громадська організація «Ч.» відповідно до свого статуту здійснює підприємницьку діяльність із виробництва та реалізації спеціалізованих контейнерів для сортування сміття.

При цьому Громадська організація «Ч.» також проводить інформаційну кампанію щодо необхідності прийняття (видання) нормативно-правового акта, який передбачатиме обов'язок закладів освіти встановлювати контейнери з конкретними технічними характеристиками, які виробляє саме ця громадська організація.

У межах такої діяльності представники Громадської організації «Ч.»:

– готують та надсилають аналітичні матеріали профільному міністерству;

– проводять зустрічі з народними депутатами України та посадовими особами органів виконавчої влади з метою прийняття (видання) відповідного нормативно-правового акта;

– організують круглі столи та презентації, під час яких обґрунтовують необхідність упровадження нових стандартів, яким на ринку відповідає продукція, виготовлена цією громадською організацією.

Така діяльність є лобіюванням з огляду на те, що вона здійснюється з метою впливу на зазначених вище суб'єктів (об'єктів лобіювання) щодо прийняття (видання) нормативно-правового акта (предмета лобіювання) та у власних комерційних інтересах Громадської організації «Ч.», що, як наслідок, сприятиме збільшенню обсягів реалізації продукції, що виробляється цією організацією в межах здійснення нею господарської (підприємницької) діяльності.

1.5. Хто є об'єктом лобіювання?

Об'єктом лобіювання є суб'єкт правотворчої діяльності (крім Українського народу на всеукраїнському референдумі, територіальної громади на місцевому референдумі) та/або суб'єкт правотворчої ініціативи ([п. 7 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Відповідно до [ч. 2 ст. 4 Закону № 3354-IX](#) суб'єктами правотворчої діяльності є органи державної влади, органи місцевого самоврядування, їх посадові особи та інші суб'єкти, наділені [Конституцією України](#) та/або законом повноваженнями щодо прийняття (видання) нормативно-правових актів, а саме:

- Верховна Рада України;
- Президент України;
- Кабінет Міністрів України;
- міністерства;
- інші органи державної влади та інші суб'єкти публічного права, які згідно із законом здійснюють від імені держави правотворчу діяльність та юрисдикція яких поширюється на територію України;
- Верховна Рада Автономної Республіки Крим, Рада міністрів Автономної Республіки Крим, міністерства Автономної Республіки Крим;
- голови місцевих державних адміністрацій та керівники структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій;
- органи місцевого самоврядування.

Суб'єктом правотворчої ініціативи є орган державної влади, інший державний орган, його посадова особа, інший уповноважений суб'єкт, який відповідно до [Конституції України](#) та/або закону чи прийнятого відповідно до них іншого нормативно-правового акта має право вносити на розгляд суб'єкта правотворчої діяльності проект нормативно-правового акта для його прийняття (видання) в порядку, встановленому законом ([ч. 3 ст. 4 Закону № 3354-IX](#)).

Приклад

ТОВ «Б.», яке надає медичні послуги, здійснює діяльність з метою впливу на ЦОВВ щодо внесення змін до наказу ЦОВВ, яким затверджено Положення про медичний огляд кандидатів у водії та водіїв транспортних засобів.

У межах такої діяльності ТОВ «Б.» надсилає до ЦОВВ аналітичні матеріали щодо необхідності внесення відповідних змін, а також представники *ТОВ «Б.»* проводять зустрічі з посадовими особами ЦОВВ з цього питання.

Оскільки ЦОВВ уповноважений приймати (видавати) нормативно-правові акти в межах своєї компетенції, у цьому випадку він є суб'єктом правотворчої діяльності.

Отже, об'єктом лобіювання у наведеному прикладі є ЦОВВ як суб'єкт правотворчої діяльності, а також його посадові особи, з якими здійснювалася взаємодія з метою внесення змін до нормативно-правового акта.

1.6. Що є предметом лобіювання?

Предметом лобіювання є нормативно-правовий акт, щодо планування розроблення, розроблення та/або прийняття (видання) якого, внесення змін до якого, втрати чинності (скасування) яким (або утримання від таких дій) суб'єкт

лобіювання здійснює вплив (спробу впливу) на об'єкт лобіювання ([п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Нормативно-правовий акт – це офіційний документ, прийнятий (виданий) суб'єктом правотворчої діяльності в установленому [Конституцією України](#) та/або законом порядку у письмовій формі (крім випадків, визначених [ч. 2 ст. 47 Закону № 3354-IX](#)), який містить норму (норми) права і розрахований на неодноразову реалізацію ([ч. 2 ст. 8 Закону № 3354-IX](#)).

Норма права – це загальнообов'язкове формально визначене правило поведінки, що регулює суспільні відносини, яке охороняється і забезпечується державою ([ч. 1 ст. 8 Закону № 3354-IX](#)).

Законодавство України – це взаємопов'язана та упорядкована система нормативно-правових актів України і чинних міжнародних договорів ([абз. 1 ч. 1 ст. 9 Закону № 3354-IX](#)).

Згідно з [ч. 2 ст. 9 Закону № 3354-IX](#) законодавство України включає:

- 1) [Конституцію України](#) – Основний Закон України;
- 2) закони;
- 3) підзаконні нормативно-правові акти:
 - а) постанови Верховної Ради України, що містять норми права;
 - б) укази Президента України, що містять норми права;
 - в) постанови Кабінету Міністрів України, що містять норми права;
 - г) накази міністерств, що містять норми права;
 - г) акти інших державних органів, що містять норми права;
 - д) постанови Верховної Ради Автономної Республіки Крим, постанови Ради міністрів Автономної Республіки Крим, накази міністерств Автономної Республіки Крим, що містять норми права;
 - е) розпорядження голів місцевих державних адміністрацій, накази керівників структурних підрозділів місцевих державних адміністрацій, що містять норми права;
 - є) акти органів місцевого самоврядування, що містять норми права.

Приклад

Предметом лобіювання може бути рішення міської ради «Про встановлення обмеження продажу пива (крім безалкогольного), алкогольних, слабоалкогольних напоїв, вин столових». Зазначене рішення міської ради є нормативно-правовим актом, оскільки стосується невизначеного кола осіб (власників магазинів, продавців, покупців у межах міста) та розраховане на неодноразову реалізацію.

Предметом лобіювання не можуть бути розпорядження міського голови «Про призначення громадянина А. на посаду начальника управління благоустрою», Постанова Верховної Ради України «Про перейменування міста А.» або рішення міської ради «Про перейменування вулиць населених пунктів Б.» (стосується конкретного об'єкта, акт вичерпав свою дію з моменту перейменування). Зазначені акти не містять норм права, оскільки вони вирішують одне конкретне питання, стосуються конкретних осіб / об'єктів і вичерпують свою дію одразу після виконання.

1.7. Чи може бути предметом лобіювання індивідуальний правовий акт та правові акти, що НЕ містять норм права?

Ні, оскільки відповідно до [Закону](#) предметом лобіювання є нормативно-правовий акт (*детальніше у [запитанні 1.6 цих Роз'ясень](#)*).

Індивідуальний акт – акт (рішення) суб'єкта владних повноважень, виданий (прийняте) на виконання владних управлінських функцій або в порядку надання адміністративних послуг, який стосується прав або інтересів визначеної в акті особи або осіб, та дія якого вичерпується його виконанням або має визначений строк ([п. 19 ч. 1 ст. 4 КАС України](#)).

Крім того, відповідно до [п. 11 ч. 2 ст. 3 Закону](#) не є лобіюванням вплив (спроба впливу) на суб'єктів владних повноважень (органи державної влади, інші державні органи, органи місцевого самоврядування, юридичних осіб публічного права, наділених владними повноваженнями, їх посадових осіб) з метою прийняття або утримання від прийняття такими суб'єктами правових актів, що не містять норм права.

З огляду на зазначене не можуть бути предметом лобіювання індивідуальні правові акти та правові акти, що НЕ містять норм права.

Приклади актів, що не можуть бути предметом лобіювання:

– *постанови Верховної Ради України щодо призначення членів Кабінету Міністрів України, оскільки вони не містять норм права і розраховані на одноразову реалізацію;*

– *накази міністерства про видачу ліцензії, оскільки вони стосуються прав та інтересів визначеної в акті особи або осіб та не містять норм права;*

– *рішення органу місцевого самоврядування про передачу земельної ділянки в оренду, оскільки вони стосуються прав та інтересів визначеної в акті особи або осіб та не містять норм права.*

1.8. Чи може бути предметом лобіювання нормативно-правовий акт, який є складовою Національної програми адаптації законодавства України до права ЄС (acquis ЄС), затвердженої [постановою Кабінету Міністрів України від 01.04.2026 № 438](#)?

Так, нормативно-правовий акт, розроблення та прийняття якого передбачено Національною програмою адаптації законодавства України до права ЄС (acquis ЄС), затвердженою [постановою Кабінету Міністрів України від 01.04.2026 № 438](#), може бути предметом лобіювання, оскільки законодавством не встановлено винятків щодо можливості здійснення лобіювання стосовно актів, прийняття яких передбачено програмними документами.

1.9. Що є комерційним інтересом?

Комерційним інтересом є грошові кошти чи інше майно, особисті переваги, пільги, інші вигоди матеріального чи нематеріального характеру, які особа отримає чи може отримати в межах провадження господарської діяльності після впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання в результаті прийняття (видання) нормативно-правового акта, внесення до нього змін, втрати чинності

(скасування) нормативно-правовим актом, який є предметом лобіювання, або в результаті утримання від таких дій ([п. 4 ч. 1 ст.1 Закону](#)).

Комерційний інтерес має такі складові:

1) наявність вигод у вигляді:

– грошових коштів;

– майна;

– особистих переваг та пільг;

– інших вигод матеріального чи нематеріального характеру;

2) отримання чи можливість отримання вигод у межах провадження господарської діяльності;

3) наявність причинно-наслідкового зв'язку між предметом лобіювання та отриманням або можливістю отримання відповідних вигод.

1.9.1. Щодо визначення вигод, які можуть бути складовими комерційного інтересу

Відповідно до ст. 192 ЦК України грошима (грошовими коштами) є гривня й іноземна валюта.

Разом з тим у законодавстві міститься понад десять визначень поняття «грошові кошти». Ці визначення створені переважно для цілей уніфікації бухгалтерського обліку та означають кошти, у тому числі електронні, а саме: готівку (монети та банкноти), кошти на рахунках у банках і органах Державної казначейської служби України.

Майном як особливим об'єктом вважаються окрема річ, сукупність речей, а також майнові права та обов'язки ([ч. 1 ст. 190 ЦК України](#)).

У [п. «d» ст. 2 Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції](#) поняття «майно» визначене як будь-які активи, матеріальні або нематеріальні, рухомі або нерухомі, виражені у речах або в правах, а також юридичні документи або активи, що підтверджують право власності на такі активи або інтерес у них.

Особисті переваги – це додаткові матеріальні чи інші вигоди, які суб'єкт лобіювання / бенефіціар отримає в результаті лобіювання, які поставлять його в нерівне становище порівняно з іншими особами. Синоніми до слова «переваги» – слова «пріоритет», «привілей», «першість» («першочерговість»), «вищість», «виключне право».

Пільги – це встановлені законодавством переваги, що полягають у повному або частковому звільненні певних категорій осіб від виконання окремих обов'язків чи здійснення певних витрат, або у наданні їм додаткових можливостей майнового чи немайнового характеру. До майнових пільг належать, зокрема, додаткові виплати, компенсації, а також повне або часткове звільнення від обов'язкових платежів. Немайновими є пільги, що полягають у наданні спеціального статусу організації, переважних прав тощо.

З огляду на визначення комерційний інтерес може мати як матеріальний, так і нематеріальний характер. Важливо, щоб суб'єкт лобіювання / бенефіціар опинився у більш вигідному становищі порівняно з тим, яке існувало до здійснення лобіювання, і щоб таке поліпшення становища було в межах його господарської діяльності.

Таким чином, формулювання «матеріального чи нематеріального характеру» охоплює широкий спектр вигод.

Це можуть бути, наприклад:

- звільнення підприємств певної галузі від сплати окремих податків;
- зміна технічних стандартів, встановлення нових екологічних, технічних вимог до продукції, яким відповідає продукція конкретного підприємства, що створює для нього конкурентні переваги;
- обмеження доступу іноземних товарів чи послуг на внутрішній ринок шляхом квотування або запровадження додаткових зборів для захисту інтересів місцевих підприємств;
- скасування або пом'якшення вимог щодо ліцензування, сертифікації чи атестації для певних видів діяльності, що зменшує витрати на вихід або доступ до ринку;
- відтермінування або скасування обов'язкових вимог щодо модернізації виробництва, що дає змогу уникнути значних капіталовкладень.

1.9.2. Щодо отримання чи можливості отримання вигод у межах провадження господарської діяльності

Відповідно до визначення терміна «комерційний інтерес» його складовою є отримання вигод у межах провадження господарської діяльності.

Під господарською діяльністю розуміється діяльність у сфері суспільного виробництва, спрямована на виробництво та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність ([абз. 1 ч. 1 ст. 2 Закону № 4196-IX](#)).

З огляду на це вигоди, що отримуються поза межами здійснення господарської діяльності (наприклад, блага, не пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, виконанням робіт чи наданням послуг вартісного характеру, або вигоди, спрямовані на задоволення особистих потреб фізичних осіб), не є комерційним інтересом у розумінні [Закону](#).

1.9.3. Щодо причинно-наслідкового зв'язку між предметом лобіювання та отриманням або можливістю отримання відповідних вигод

Відповідно до [Закону](#) вигоди мають отримуватись після впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання в результаті прийняття (видання) нормативно-правового акта, внесення до нього змін, втрати чинності (скасування) нормативно-правовим актом, який є предметом лобіювання, або в результаті утримання від таких дій.

Приклад

Суб'єкт лобіювання А. уклав договір лобіювання з ТОВ «Б.», що є виробником комп'ютерної техніки, у його комерційних інтересах.

Відповідно до умов договору суб'єкт лобіювання А. зобов'язується здійснювати вплив на членів Кабінету Міністрів України щодо прийняття проекту постанови, якою передбачається встановлення спрощеного порядку проведення перевірок діяльності виробників комп'ютерної техніки. За надані послуги ТОВ «Б.» сплачує суб'єкту лобіювання А. винагороду у грошовій формі.

У разі прийняття зазначеної постанови ТОВ «Б.» може отримати вигоди у вигляді зменшення адміністративного навантаження та скорочення витрат на проходження перевірок. Такі вигоди виникають у межах провадження господарської діяльності ТОВ «Б.», перебувають у причинно-наслідковому зв'язку з прийняттям відповідної постанови та з огляду на це становлять комерційний інтерес ТОВ «Б.» у розумінні [Закону](#).

Варто зауважити, що винагорода, яка сплачується ТОВ «Б.» суб'єкту лобіювання А., не є комерційним інтересом у розумінні [Закону](#), оскільки є оплатою за надані послуги з лобіювання на підставі договору та не є результатом прийняття відповідного нормативно-правового акта, внесення до нього змін, втрати ним чинності або утримання від таких дій.

1.10. Як визначати, хто є клієнтом та бенефіціаром, у разі, якщо лобіювання здійснюється відповідно до договору лобіювання?

Клієнтом може бути іноземна держава, фізична, юридична особа або група таких осіб, яка уклала договір лобіювання з суб'єктом лобіювання у своїх комерційних інтересах чи в комерційних інтересах іншого бенефіціара ([п. 3 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Бенефіціаром може бути іноземна держава, фізична, юридична особа або група таких осіб, у комерційних інтересах яких здійснюється лобіювання ([п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Клієнт може бути одночасно й бенефіціаром, якщо він уклав договір лобіювання у власних комерційних інтересах.

Бенефіціаром є особа, у комерційних інтересах якої здійснюється лобіювання.

Варто зауважити, що у разі, якщо клієнт укладає договір лобіювання в комерційних інтересах іншого бенефіціара, відомості про такого бенефіціара обов'язково зазначаються у договорі ([п. 2 ч. 5 ст. 9 Закону](#)), а клієнт повинен надати суб'єкту лобіювання повну, точну та достовірну інформацію, що свідчить про наявність згоди цього бенефіціара на укладення такого договору лобіювання в його комерційних інтересах ([ч. 3 ст. 9 Закону](#)).

Приклад 1

Суб'єкт лобіювання А. уклав договір з ТОВ «Б.» у комерційних інтересах АТ «В.», яке є виробником сільськогосподарської продукції.

За вказаним договором лобіювання суб'єкт лобіювання А. зобов'язується здійснювати вплив на народних депутатів України щодо прийняття закону, яким передбачається внесення змін до [ПК України](#) в частині встановлення пільг виробникам сільськогосподарської продукції.

АТ «В.» є бенефіціаром за вказаним договором лобіювання, оскільки в результаті прийняття відповідного закону отримає (може отримати) такі пільги.

Варто зауважити, що, хоча в результаті прийняття відповідного закону пільги, крім АТ «В.», також можуть отримати й інші виробники сільськогосподарської продукції, бенефіціаром за вказаним договором лобіювання буде тільки АТ «В.».

Приклад 2

ТОВ «Д.», яке є зареєстрованим суб'єктом лобіювання, уклало договір з АТ «К.», яке здійснює букмекерську діяльність.

За вказаним договором лобіювання ТОВ «Д.» зобов'язується здійснювати вплив на членів Кабінету Міністрів України щодо внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України, якими передбачається спрощення вимог до провадження букмекерської діяльності, зокрема зменшення обмежень та адміністративного навантаження на суб'єктів господарювання у цій сфері.

АТ «К.» є клієнтом та бенефіціаром за вказаним договором лобіювання, оскільки в результаті внесення відповідних змін до нормативно-правового акта отримає (може отримати) вигоди у вигляді спрощення умов здійснення господарської діяльності та зниження витрат на дотримання встановлених законодавством вимог.

1.11. Як визначати, хто є бенефіціаром, у разі, якщо лобіювання здійснюється без укладення договору лобіювання?

Бенефіціаром може бути іноземна держава, фізична, юридична особа або група таких осіб, у комерційних інтересах яких здійснюється лобіювання ([п. 1 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Лобіювання здійснюється у комерційних інтересах бенефіціара за винагороду, що отримується прямо або опосередковано, та/або з оплатою фактичних витрат, необхідних для її здійснення ([п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Отже, у разі здійснення лобіювання без укладення договору бенефіціар визначається за фактичним змістом відносин між суб'єктом лобіювання та особою (групою осіб), а саме через:

- наявність винагороди, що отримується прямо або опосередковано, та/або оплати фактичних витрат, необхідних для здійснення діяльності (наприклад, фінансування лобіювання громадського об'єднання);
- наявність у особи (або групи осіб) комерційного інтересу та здійснення лобіювання саме в таких комерційних інтересах.

Приклад 1

Громадська спілка «В.» зареєстрована як суб'єкт лобіювання. Членами зазначеної спілки є ТОВ «А.», ТОВ «Б.» та ТОВ «В.», які є виробниками фармацевтичної продукції.

Статутом Громадської спілки «В.» передбачено сплату щомісячних членських внесків, які спрямовуються на забезпечення її діяльності, зокрема лобіювання, включаючи організацію зустрічей з посадовими особами та підготовку аналітичних матеріалів.

Громадська спілка «В.» здійснює вплив на членів Кабінету Міністрів України щодо втрати чинності постановою Кабінету Міністрів України, яка визначає порядок реферування цін на лікарські засоби.

Втрата чинності зазначеною постановою дасть можливість виробникам самостійно встановлювати ціни на фармацевтичну продукцію, що, зокрема,

вплине на збільшення їхнього прибутку у межах їхньої господарської діяльності, що і є комерційним інтересом членів Громадської спілки «В.».

Отже, ТОВ «А.», ТОВ «Б.» та ТОВ «В.» є бенефіціарами лобіювання, яке здійснює Громадська спілка «В.», оскільки таке лобіювання здійснюється в їхніх комерційних інтересах та вони забезпечують оплату фактичних витрат на таку діяльність.

При цьому, хоча в результаті втрати чинності відповідною постановою Кабінету Міністрів України вигоди, крім зазначених ТОВ, також можуть отримати й інші виробники фармацевтичної продукції (треті особи), бенефіціарами лобіювання, яке здійснює Громадська спілка «В.», будуть члени цієї спілки, в комерційних інтересах яких здійснюється лобіювання.

Приклад 2

ТОВ «Б.», яке здійснює діяльність у сфері торгівлі тютюновими виробами, є учасником Громадського об'єднання «А.», яке здійснює лобіювання у комерційних інтересах своїх членів без укладення договору лобіювання.

При цьому ТОВ «Б.» самотійно, без залучення Громадського об'єднання «А.», здійснює підготовку аналітичних матеріалів та організовує зустрічі своїх представників із народними депутатами України щодо внесення змін до [ПК України](#) в частині зменшення ставки податку на тютюнові вироби, тютюн та промислові замітники тютюну.

У такому випадку ТОВ «Б.» здійснює лобіювання у власних комерційних інтересах самотійно, а не через Громадське об'єднання «А.». З огляду на це у межах такої діяльності ТОВ «Б.» виступає не бенефіціаром лобіювання, яке здійснює Громадське об'єднання «А.», а самотійним суб'єктом лобіювання та зобов'язане для здійснення відповідної діяльності набути статусу суб'єкта лобіювання у порядку, визначеному [Законом](#).

1.12. Чи виключає отримання вигод від лобіювання іншими особами наявність комерційного інтересу?

Ні, отримання або можливість отримання вигод від лобіювання іншими особами не виключає наявності комерційного інтересу. Вирішальним є не коло осіб, на яких поширюється результат лобіювання, а наявність у конкретної особи власних вигод, що перебувають у причинно-наслідковому зв'язку з предметом лобіювання та виникають у межах її господарської діяльності (*детальніше щодо комерційного інтересу у [запитанні 1.9 цих Роз'яснень](#)*).

Отже, поширення результатів лобіювання на невизначене коло осіб або на всіх учасників певної галузі не виключає наявності комерційного інтересу, якщо відповідна особа отримує або може отримати від цього вигоду у межах своєї господарської діяльності.

1.13. Що таке конфлікт інтересів під час лобіювання?

Конфлікт інтересів під час лобіювання – суперечність між комерційними інтересами бенефіціарів суб'єкта лобіювання, інтересами чи правами суб'єкта лобіювання та його обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність

або неупередженість суб'єкта лобіювання під час здійснення ним лобіювання ([п. 5 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

Суб'єкт лобіювання зобов'язаний не допускати конфлікту інтересів під час лобіювання, врегульовувати конфлікт інтересів під час лобіювання відповідно до умов договору та [Правил № 1128](#) ([п. 2 ч. 2 ст. 14 Закону](#)).

[Правила № 1128](#) передбачають, що способи врегулювання конфлікту інтересів під час здійснення лобіювання визначаються договором лобіювання та зазначеними Правилами ([абз. 1 п. 8 Правил № 1128](#)).

Згідно з [абз. 2 п. 8 Правил № 1128](#) у разі потреби юридичні особи – суб'єкти лобіювання, що є громадськими об'єднаннями, іншими неприбутковими підприємствами, установами та організаціями, які здійснюють лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара без укладення договору лобіювання, вживають заходів для запобігання та врегулювання конфлікту інтересів відповідно до вимог законодавства та їх установчих документів або внутрішніх правил.

Приклад

ТОВ «А.», яке є дистриб'ютором меблів, виготовлених за кордоном, уклало договір лобіювання із суб'єктом лобіювання Б. Відповідно до умов договору суб'єкт лобіювання Б. зобов'язався здійснювати діяльність з метою впливу на народних депутатів України щодо прийняття нормативно-правового акта, яким передбачається скасування або зменшення ввізного мита на меблі, що імпортуються в Україну.

Також суб'єкт лобіювання Б. уклав інший договір лобіювання з АТ «В.», яке є українським виробником меблів. За умовами цього договору суб'єкт лобіювання Б. зобов'язався здійснювати діяльність з метою впливу на народних депутатів України щодо прийняття нормативно-правового акта, яким передбачається збільшення ввізного мита на меблі, що імпортуються в Україну, для створення більш сприятливих конкурентних умов реалізації продукції АТ «В.».

У цьому випадку суб'єкт лобіювання Б. одночасно представляє комерційні інтереси двох бенефіціарів, що є взаємовиключними, оскільки досягнення результату в комерційних інтересах одного бенефіціара фактично унеможливує досягнення результату в комерційних інтересах іншого.

За таких обставин наявна суперечність між комерційними інтересами бенефіціарів суб'єкта лобіювання, тобто конфлікт інтересів під час лобіювання.

1.14. Як визначити сферу лобіювання?

[Закон](#) не містить переліку конкретних сфер лобіювання, проте визначає, що це сфери суспільних відносин, у яких суб'єкт лобіювання планує здійснення чи здійснює лобіювання ([п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

З огляду на це Національне агентство разом із заінтересованими сторонами сформувало перелік сфер лобіювання для зручності внесення відповідних даних до Реєстру прозорості.

Отже, сформований перелік охоплює 23 сфери суспільного життя, кожна з яких містить широкий, проте не виключний, спектр питань.

Найменування сфери лобювання	Перелік питань
Аграрна та земельна політика	<p>економічна політика в агропромисловому комплексі; державне регулювання агропромислового виробництва та прикладних наукових досліджень в аграрній сфері; сільськогосподарська кооперація; регулювання земельних відносин; лісове, водне та рибне господарство; державна політика у сфері застосування пестицидів і агрохімікатів; регулювання у сфері ветеринарної медицини, здоров'я та благополуччя тварин</p>
Антикорупційна політика	<p>запобігання та протидія корупції; запобігання та врегулювання конфлікту інтересів; правила етичної поведінки на публічній службі; фінансовий контроль стосовно осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування; відповідальність за вчинення корупційних правопорушень та правопорушень, пов'язаних з корупцією; правове регулювання та організація діяльності Національного антикорупційного бюро України, Національного агентства, Національного агентства України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів; діяльність інших правоохоронних, судових і державних органів у частині їх повноважень у сфері запобігання та протидії корупції; державний захист осіб, які надають допомогу в запобіганні і протидії корупції</p>
Ветеранська політика	<p>правовий статус і соціальний захист ветеранів війни, ветеранів Другої світової війни, учасників визвольних змагань, воїнів-інтернаціоналістів, учасників антитерористичної операції та операції Об'єднаних сил, інших осіб, на яких поширюється дія Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», жертв нацистських переслідувань та репресій комуністичного тоталітарного режиму, членів сімей зазначених вище осіб, дітей війни, осіб похилого віку і регулювання діяльності їх громадських об'єднань; реабілітація ветеранів війни з числа учасників антитерористичної операції та здійснення заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і</p>

	<p>стримування збройної агресії російської федерації у Донецькій та Луганській областях;</p> <p>законодавче регулювання надання соціальних послуг ветеранам війни</p>
<p>Гуманітарна, культурна, туристична та інформаційна політика</p>	<p>культурно-просвітницька діяльність (видавнича справа, бібліотечна справа, народні художні промисли);</p> <p>культурно-мистецька діяльність (професійні творчі спілки, театри, музика, школи естетичного виховання, арт-ринок, дизайн, галереї, організація виставок, концертів, фестивалів тощо); медійна індустрія (телебачення, платформи з поширення інформації, радіо), національна кіноіндустрія;</p> <p>аудіовізуальний ринок;</p> <p>рекламна діяльність;</p> <p>охорона історико-культурної спадщини (музейна справа, архівна справа, діяльність заповідників, вивезення, ввезення і повернення культурних цінностей);</p> <p>друковані, електронні медіа, у тому числі соціальні медіа, мережа «Інтернет»;</p> <p>туризм та туристична діяльність;</p> <p>курорти та рекреаційна діяльність;</p> <p>державна політика у сфері свободи слова, совісті та діяльності релігійних організацій;</p> <p>державна політика у сфері розвитку та використання державної мови та мов національних меншин в Україні;</p> <p>засади благодійної діяльності, у тому числі меценатської;</p> <p>державна політика у сфері інформації та інформаційної безпеки (крім питань, що належать до сфери національної безпеки та оборони);</p> <p>державна політика у сфері сімейно-шлюбних відносин;</p> <p>державна політика сприяння становленню інституту сім'ї, забезпечення надання державної допомоги сім'ям з дітьми, захисту безпритульних дітей, оздоровлення та відпочинку дітей;</p> <p>демографічна політика</p>
<p>Державний бюджет</p>	<p>державна бюджетна політика та міжбюджетні відносини;</p> <p>бюджетний процес (у тому числі середньострокове бюджетне планування, звітування про виконання бюджету, контроль за дотриманням бюджетного законодавства);</p> <p>державний внутрішній і зовнішній борг;</p> <p>діяльність Рахункової палати;</p> <p>діяльність державних фінансових органів та органів державного фінансового контролю (Державної аудиторської служби України)</p>
<p>Деокупація та</p>	<p>політика з питань тимчасово окупованих територій</p>

<p>реінтеграція тимчасово окупованих територій України</p>	<p>України; реінтеграція населення, що проживає на тимчасово окупованих територіях України; реалізація прав і свобод внутрішньо переміщених осіб та створення умов для добровільного повернення таких осіб до покинутого місця проживання; відновлення та розвиток деокупованих територій України; захист прав і свобод осіб, які порушено внаслідок тимчасової окупації частини території України або втрати контролю над її частиною; реалізація прав і свобод громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях України; державна політика у сфері відновлення інфраструктури (крім транспортної), регіонів та територій, що постраждали внаслідок збройної агресії російської федерації проти України</p>
<p>Екологічна політика та природокористування</p>	<p>охорона, збереження, раціональне використання та відновлення (відтворення) природних ресурсів, у тому числі надр, лісів, земельних, водних ресурсів, атмосферного повітря, тваринного та рослинного світу, природних ландшафтів; збереження та збалансоване використання природних ресурсів виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу та освоєння космічного простору; державна політика у сфері управління відходами (крім побутових); відповідальність за порушення законодавства про охорону навколишнього природного середовища; створення, охорона та розвиток об'єктів природно-заповідного фонду України; ліквідація наслідків Чорнобильської катастрофи, у тому числі надання згоди на обов'язковість міжнародних договорів України з цих питань; правовий режим зон радіоактивного забруднення, у тому числі внаслідок Чорнобильської катастрофи; запобігання негативним антропогенним змінам клімату; державна політика у сфері випробувань, реєстрації, виробництва, постреєстраційного контролю пестицидів і агрохімікатів; зменшення та контроль промислового забруднення; хімічна безпека та хімічне законодавство; регулювання господарської діяльності з озоноруйнівними речовинами та фторованими</p>

	парниковими газами
Економічний розвиток, регуляторна політика та власність	державна економічна політика; застава, лізинг, концесія, оренда, розподіл продукції; управління майном, що перебуває у державній чи комунальній власності; приватизація державного і комунального майна, націоналізація, реприватизація, банкрутство тощо; інтелектуальна власність; регулювання публічних закупівель; ціни і тарифи, ціноутворення; господарське законодавство; регулювання діяльності із здійснення операцій з металобрухтом; кооперація (крім сільськогосподарської кооперації); антимонопольна політика, розвиток економічної конкуренції; регуляторна політика; промислова політика та розвиток окремих галузей виробництва; зовнішньоекономічна, інвестиційна діяльність, спеціальні (вільні) економічні зони та території пріоритетного розвитку, технологічні парки; технічне регулювання, стандартизація, підтвердження відповідності, акредитація та метрологічна діяльність; публічно-приватне партнерство; космічна діяльність (крім питань, що належать до сфери національної безпеки та оборони); розвиток підприємницької діяльності та гарантування прав і законних інтересів суб'єктів підприємницької діяльності; захист прав споживачів, ринковий нагляд
Енергетика та житлово-комунальні послуги	розвиток паливно-енергетичного комплексу, вугільної, газової, нафтової, нафтопереробної промисловості та електроенергетики; розвиток ядерної енергетики та ядерної безпеки; функціонування ринків енергії та енергоносіїв; транспортування енергії та енергоносіїв; енергозбереження та енергоефективність; нетрадиційні та поновлювальні джерела енергії; поводження з побутовими відходами; комунальне господарство; житлово-комунальні послуги
Зовнішня політика	законодавче забезпечення зовнішньополітичної діяльності України
Інновації та цифрові трансформації	інноваційна діяльність, розвиток високих технологій; законодавчі засади цифровізації та цифрового

	<p>суспільства в Україні; інновації у сфері цифрового підприємництва, розвиток екосистеми стартапів; дослідницькі центри у сфері цифрових технологій; цифрова індустрія та електронні комунікації; електронне урядування та публічні електронні послуги; електронна демократія; електронні довірчі послуги та електронна ідентифікація; державні інформаційно-аналітичні системи, електронний документообіг; державні інформаційні ресурси, електронні реєстри та бази даних; електронна комерція (електронна торгівля, електронний бізнес); віртуальні активи, блокчейн та токенизація; смарт-інфраструктура (міста, громади тощо); розвиток сфери відкритих даних; радіочастотний ресурс; розвиток орбітальної економіки; законодавчі засади адміністрування, функціонування та використання мережі «Інтернет» в Україні; розвиток цифрових компетентностей, цифрові права; штучний інтелект і його етичне регулювання</p>
Молодь та спорт	<p>державна молодіжна політика; національно-патріотичне виховання; фізична культура та масовий спорт; спорт вищих досягнень та спортивна діяльність; регулювання використання коштів на розвиток спорту, отриманих від лотерей</p>
Національна безпека та оборона. Кібербезпека	<p>державна політика у сферах національної безпеки і оборони; законодавче забезпечення діяльності органів сектору безпеки і оборони, у тому числі щодо впровадження принципів і стандартів Організації Північноатлантичного договору (НАТО) та досягнення критеріїв, необхідних для набуття Україною членства в НАТО; демократичний цивільний контроль; оборонно-промисловий комплекс; державна система страхового фонду документації; військове та військово-технічне співробітництво з іншими державами; військова служба, Збройні Сили України, інші військові формування, утворені відповідно до законів України; охорона державної таємниці; боротьба з тероризмом;</p>

	<p>оборонні закупівлі; соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей; військова наука та освіта; альтернативна (невійськова) служба; державна система спеціального зв'язку; космічна діяльність (у частині питань, що належать до сфери національної безпеки і оборони); національна безпека у кіберпросторі, сфері критичної інфраструктури, кібероборони, кіберрозвідки, протидії кібертероризму і кібершпигунству та безпеки урядового зв'язку; технічний та криптографічний захист інформації; військовий облік на підприємстві, правила мобілізації, бронювання та відстрочки від мобілізації</p>
<p>Організація державної влади та місцевого самоврядування</p>	<p>законодавче забезпечення організації та порядку проведення виборів і референдумів; правовий статус Центральної виборчої комісії та її членів; законодавче забезпечення діяльності Президента України, Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, центральних органів виконавчої влади; організація та діяльність місцевих органів виконавчої влади; засади місцевого самоврядування та органів самоорганізації населення; засади організації надання адміністративних послуг; державна служба та служба в органах місцевого самоврядування; державні символи України; державні нагороди України; правовий статус народних депутатів України; правовий статус депутатських фракцій (депутатських груп) у Верховній Раді України, позафракційних народних депутатів України; правовий статус комітетів та комісій Верховної Ради України; дисципліна та дотримання норм депутатської етики; матеріально-побутове забезпечення діяльності народних депутатів України; організація роботи Верховної Ради України та контроль за виконанням її апаратом функцій із забезпечення діяльності Верховної Ради України та її органів; кошторис Верховної Ради України</p>
<p>Охорона здоров'я та медицина</p>	<p>законодавство про охорону здоров'я, у тому числі про медичну допомогу, лікувальну діяльність, фінансові</p>

	<p>гарантії медичного обслуговування населення, лікарські засоби, медичні вироби, клінічні дослідження / випробування (включаючи питання логістики та обігу лікарських засобів, медичних виробів та супутніх матеріалів у дослідженнях, митні, податкові питання тощо), доступ пацієнтів до інноваційного лікування, фармацію та фармацевтичну діяльність;</p> <p>державна політика у сферах боротьби із соціально небезпечними захворюваннями (СНІД, туберкульоз, наркоманія тощо), інфекційного контролю та епідемічної безпеки;</p> <p>сучасні медичні технології та медична техніка;</p> <p>розвиток трансплантології в Україні;</p> <p>добровільне медичне страхування;</p> <p>правове регулювання обов'язкового державного медичного страхування;</p> <p>санаторно-курортне оздоровлення;</p> <p>охорона материнства та дитинства, репродуктивне здоров'я населення;</p> <p>військова або відомча медицина;</p> <p>державна політика у сфері медико-санітарного регламентування і нормування пестицидів та агрохімікатів</p>
Освіта та наука	<p>освіта;</p> <p>наука, науково-технічна діяльність та наукові парки;</p> <p>правовий статус та соціальний захист наукових, педагогічних і науково-педагогічних працівників;</p> <p>засади здійснення наукових і науково-технічних експертиз</p>
Права людини, національних меншин і міжнародних відносин	<p>додержання прав і свобод людини і громадянина;</p> <p>запровадження міжнародних, у тому числі європейських, стандартів захисту прав і основоположних свобод людини в національне законодавство;</p> <p>діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;</p> <p>громадянство, статус іноземців та осіб без громадянства;</p> <p>законодавче забезпечення збирання і використання персональних даних про особу (крім захисту інформації та персональних даних в інформаційно-комунікаційних системах);</p> <p>етнонаціональна політика, міжнародні відносини та права корінних народів і національних меншин в Україні;</p> <p>імміграція, біженці та особи, які потребують додаткового або тимчасового захисту;</p> <p>законодавче забезпечення рівних прав та можливостей</p>

	жінок і чоловіків
Правоохоронна діяльність	<p>формування стратегії функціонування правоохоронної системи України;</p> <p>кримінальне законодавство;</p> <p>кримінальне процесуальне законодавство;</p> <p>законодавство про адміністративні правопорушення;</p> <p>організація та діяльність органів прокуратури, поліції, Національної гвардії, прикордонної служби, Державного бюро розслідувань, інших правоохоронних органів, крім Національного антикорупційного бюро України;</p> <p>оперативно-розшукова діяльність;</p> <p>організація та діяльність органів досудового розслідування;</p> <p>проти дія організованої злочинності і міжнародній злочинності, проти дія кіберзлочинності;</p> <p>проти дія нелегальної (незаконної) міграції;</p> <p>запобігання злочинам та здійснення адміністративного нагляду за особами, звільненими з місць позбавлення волі;</p> <p>організація охорони громадської безпеки і порядку;</p> <p>охоронна і детективна діяльність;</p> <p>обіг зброї у цивільному обороті;</p> <p>державний захист осіб, які беруть участь у кримінальному судочинстві, та державний захист суддів, працівників правоохоронних органів;</p> <p>соціальний захист працівників правоохоронних органів та членів їх сімей;</p> <p>міжнародне співробітництво та координація з питань правоохоронної діяльності;</p> <p>захист прав інтелектуальної власності та боротьба з фальсифікатом</p>
Правова політика	<p>стандарты нормотворчої діяльності та планування законодавчої діяльності Верховної Ради України;</p> <p>конституційне законодавство;</p> <p>статус та організація діяльності політичних партій, громадських об'єднань;</p> <p>внесення змін до Конституції України;</p> <p>затвердження та зміни до Конституції Автономної Республіки Крим;</p> <p>організація та діяльність Конституційного Суду України;</p> <p>статус суддів Конституційного Суду України;</p> <p>конституційне провадження;</p> <p>цивільне законодавство;</p> <p>адміністративне законодавство;</p> <p>цивільне, господарське та адміністративне судочинство (процесуальне законодавство);</p>

	<p>судоустрій, статус суддів, статус органів суддівського самоврядування; забезпечення безпосередньої участі громадян у здійсненні правосуддя; кримінально-виконавче законодавство; організація і діяльність органів та установ виконання кримінальних покарань та пробації; засади організації виконання рішень Європейського суду з прав людини; виконання судових рішень, організація та діяльність органів юстиції, виконавчої служби, судової експертизи, нотаріату; законодавство з надання правової допомоги громадянам, регулювання організації та діяльності адвокатури; організація та діяльність міжнародного комерційного арбітражу, третейських судів, медіація; державна політика у сфері лобіювання</p>
<p>Регіональний розвиток та містобудування</p>	<p>політика регіонального розвитку; земельні відносини (у межах територій забудови); благоустрій, будівництво та архітектура; енергоефективність у будівельній галузі; житлове господарство; житлова політика</p>
<p>Соціальна політика</p>	<p>державна політика у сфері соціального захисту громадян; загальнообов'язкове державне соціальне страхування; державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії, забезпечення достатнього життєвого рівня людини; законодавче регулювання гуманітарної допомоги; державна політика у сфері регулювання трудових відносин та зайнятості населення; розвиток соціального партнерства та діяльність громадських об'єднань сторін соціального партнерства; діяльність фондів загальнообов'язкового державного соціального страхування та інших соціальних фондів; державна політика у сфері пенсійного забезпечення; правовий статус і соціальний захист постраждалих учасників Революції Гідності та членів їх сімей; соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи; законодавче забезпечення увічнення пам'яті загиблих при захисті Батьківщини; соціальний захист і реабілітація осіб з інвалідністю та регулювання діяльності їх підприємств і громадських об'єднань;</p>

	законодавче регулювання надання соціальних послуг особам з інвалідністю, особам похилого віку та іншим особам, які перебувають у складних життєвих обставинах
Транспорт, зв'язок та інфраструктура	<p>стратегія і пріоритети розвитку інфраструктури України; розвиток, будівництво, реконструкція та модернізація інфраструктури авіаційного, морського та річкового транспорту;</p> <p>залізничний транспорт;</p> <p>автомобільний транспорт;</p> <p>громадський транспорт;</p> <p>транзитний транспорт;</p> <p>повітряний транспорт;</p> <p>водний транспорт;</p> <p>трубопровідний транспорт;</p> <p>критична інфраструктура;</p> <p>дорожнє господарство;</p> <p>тунелі, мости і переправи;</p> <p>повітряний простір України;</p> <p>акваторії;</p> <p>торговельне мореплавство;</p> <p>навігаційно-гідрографічне забезпечення судноплавства;</p> <p>порти, транспортні і перевалочні хаби;</p> <p>морська та річкова інфраструктура;</p> <p>якість і сталість послуг суб'єктів інфраструктури;</p> <p>поштовий зв'язок;</p> <p>безпека на транспорті (повітряному, автомобільному, міському електричному, залізничному, водному);</p> <p>перевезення небезпечних вантажів;</p> <p>безпека дорожнього руху;</p> <p>радіочастотний ресурс;</p> <p>мобільний зв'язок;</p> <p>телекомунікації</p>
Фінансова, банківська, податкова та митна політика	<p>грошово-кредитна політика;</p> <p>банки та банківська діяльність;</p> <p>валютне регулювання та валютний нагляд;</p> <p>ринок капіталів та інші регульовані ринки;</p> <p>цінні папери, похідні фінансові інструменти (деривативи);</p> <p>оборот віртуальних активів (криптовалюта);</p> <p>діяльність небанківських фінансових установ;</p> <p>страхова діяльність;</p> <p>функціонування фінансових ринків та запобігання легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом;</p> <p>функціонування платіжних систем;</p>

	<p>захист прав споживачів фінансових послуг та гарантування вкладів фізичних осіб;</p> <p>система оподаткування, загальнодержавні податки і збори (мита, плата, інші обов'язкові платежі), місцеві податки та збори, парафіскалітети, інші доходи бюджетів неподаткового характеру, єдиний соціальний внесок на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, а також інші нарахування на фонд оплати праці;</p> <p>організація та діяльність податкових органів;</p> <p>податкова політика;</p> <p>правове регулювання податкового контролю;</p> <p>податковий борг та/або податкові зобов'язання;</p> <p>митна справа та митний тариф;</p> <p>діяльність податкових, митних органів, Бюро економічної безпеки України;</p> <p>законодавче регулювання ринку спирту, алкоголю і тютюну;</p> <p>діяльність із випуску та проведення лотерей, оподаткування суб'єктів такої діяльності, гральний бізнес;</p> <p>бухгалтерський облік та звітність, аудиторська діяльність</p>
--	--

1.15. Чи є лобіюванням діяльність суб'єктів у сфері медіа та електронних комунікацій?

Ні, діяльність суб'єктів у сфері медіа та електронних комунікацій відповідно до [п. 3 ч. 2 ст. 3 Закону](#) не є лобіюванням.

Зауважуємо, що правові засади діяльності в Україні суб'єктів у сфері медіа, а також засади державного управління, регулювання та нагляду (контролю) у цій сфері визначені [Законом України «Про медіа»](#).

Правові та організаційні основи державної політики у сферах електронних комунікацій та радіочастотного спектра, а також права, обов'язки та відповідальність фізичних і юридичних осіб, які беруть участь у відповідній діяльності або користуються електронними комунікаційними послугами, визначені [Законом України «Про електронні комунікації»](#).

Також варто звернути увагу, що відповідно [п. 11 ч. 4 ст. 10 Закону](#) медіа не може бути суб'єктом лобіювання.

1.16. Чи вважається лобіюванням участь у громадських радах, експертних чи експертно-консультативних комітетах, робочих групах тощо, які створені та функціонують при певних державних органах?

Ні, за умови, що така участь здійснюється у межах виконання роботи суб'єктів забезпечення правотворчої діяльності.

Не є лобіюванням відповідно до [Закону](#) діяльність, що не містить всіх ознак лобіювання, зокрема робота суб'єктів забезпечення правотворчої діяльності ([п. 17 ч. 2 ст. 3 Закону](#)).

Крім того, згідно з [п. 9 ч. 4 ст. 10 Закону](#) не можуть бути суб'єктами лобіювання суб'єкти забезпечення правотворчої діяльності, визначені [Законом № 3354-IX](#).

Суб'єктами забезпечення правотворчої діяльності є допоміжні органи суб'єктів правотворчої діяльності та особи, які виконують завдання наукового, юридичного, експертного, консультативного, технічного та інших видів забезпечення правотворчого процесу ([ч. 4 ст. 4 Закону № 3354-IX](#)).

1.17. Чи є лобіюванням надання послуг з розміщення та поширення інформаційних матеріалів щодо необхідності прийняття нормативно-правових актів?

Діяльність із розміщення та поширення інформаційних матеріалів не є лобіюванням, якщо вона обмежується виключно наданням відповідних комунікаційних послуг і не передбачає здійснення дій, спрямованих на вплив (спробу впливу) на об'єкт лобіювання.

Разом з тим, якщо особа здійснює також інші дії з метою впливу (спроби) впливу на об'єкт лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара або у власних комерційних інтересах, які стосуються предмета лобіювання, така діяльність, за наявності усіх передбачених Законом ознак, вважатиметься лобіюванням.

Зауважуємо, що діяльність суб'єктів у сфері медіа відповідно до [п. 3 ч. 2 ст. 3 Закону](#) не є лобіюванням.

Також варто зауважити, що згідно з [п. 11 ч. 4 ст. 10 Закону](#) медіа не може бути суб'єктом лобіювання.

Приклад 1

ТОВ «А.», зареєстроване як суб'єкт у сфері медіа, уклало договір з АТ «В.», відповідно до якого ТОВ «А.» зобов'язується розмістити на своєму інформаційному ресурсі аналітичні матеріали щодо необхідності внесення змін до [Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»](#).

З огляду на те, що ТОВ «А.» є суб'єктом у сфері медіа, а також на те, що за умовами договору не передбачено здійснення дій з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання, і враховуючи, що відповідно до [Закону](#) діяльність суб'єктів у сфері медіа не є лобіюванням, надання зазначених послуг з боку ТОВ «А.» не вважається лобіюванням.

Приклад 2

ТОВ «Д.», яке не є суб'єктом у сфері медіа, уклало договір з ТОВ «Б.», відповідно до якого ТОВ «Д.» зобов'язується розмістити на своєму інформаційному ресурсі аналітичні матеріали щодо необхідності внесення змін до [Закону України «Про публічні закупівлі»](#), згідно з якими пропонується доповнити його новими умовами застосування процедури конкурентного діалогу.

Крім цього, відповідно до зазначеного договору ТОВ «Д.» зобов'язане забезпечити участь своїх працівників у публічних заходах (обговореннях, круглих

столах тощо) з питань внесення змін до [Закону України «Про публічні закупівлі»](#) з метою впливу на народних депутатів України.

З огляду на те, що ТОВ «Д.», окрім розміщення аналітичних матеріалів на своєму ресурсі, має також здійснити інші дії з метою впливу на об'єкт лобіювання (народних депутатів України) в комерційних інтересах ТОВ «Б.», така діяльність ТОВ «Д.» є лобіюванням.

1.18. Чи є лобіюванням подання до регуляторних органів пропозиції про необхідність підготовки проєктів регуляторних актів, подання зауважень та пропозицій щодо оприлюднених проєктів регуляторних актів?

Ні, оскільки не вважається лобіюванням реалізація прав, зокрема визначених [ст. 6 Закону № 1160-IV](#), крім випадків, якщо це здійснюється суб'єктом лобіювання відповідно до договору лобіювання ([п. 16 ч. 2 ст. 3 Закону](#)).

Відповідно до [абз. 2, 4 ч. 1 ст. 6 Закону № 1160-IV](#) громадяни, суб'єкти господарювання, їх об'єднання та наукові установи, а також консультативно-дорадчі органи, що створені при органах державної влади та органах місцевого самоврядування і представляють інтереси громадян та суб'єктів господарювання, мають право подавати до регуляторних органів пропозиції про необхідність підготовки проєктів регуляторних актів, а також про необхідність їх перегляду; подавати зауваження та пропозиції щодо оприлюднених проєктів регуляторних актів, брати участь у відкритих обговореннях питань, пов'язаних з регуляторною діяльністю.

Отже, подання до регуляторних органів пропозиції про необхідність підготовки проєктів регуляторних актів, подання зауважень та пропозицій щодо оприлюднених проєктів регуляторних актів є реалізацією прав особи, передбачених [ст. 6 Закону № 1160-IV](#), та, відповідно, не є лобіюванням, крім випадків, якщо це здійснюється суб'єктом лобіювання відповідно до договору лобіювання згідно з [п. 16 ч. 2 ст. 3 Закону](#).

1.19. Чи є лобіюванням діяльність, пов'язана із залученням, використанням, моніторингом надання та використання міжнародної технічної допомоги, реалізацією проєктів та програм міжнародної технічної допомоги?

Ні, оскільки відповідно до [п. 7 ч. 2 ст. 3 Закону](#) не є лобіюванням діяльність, що не містить всіх ознак лобіювання, зокрема діяльність, пов'язана із залученням, використанням, моніторингом надання та використання міжнародної технічної допомоги, реалізацією проєктів та програм міжнародної технічної допомоги.

Процедура залучення, використання, моніторингу надання та використання міжнародної технічної допомоги, реалізація проєктів та програм міжнародної технічної допомоги в Україні визначені [Порядком № 153](#).

Процедура залучення міжнародної технічної допомоги описана у [пп. 3–9 Порядку № 153](#) та включає, зокрема, подання запиту Секретаріату Кабінету Міністрів України, аналіз поданого запиту та узгодження з партнерами з розвитку стратегічних програм на основі цих запитів.

Проекти (програми) міжнародної технічної допомоги підлягають обов'язковій державній реєстрації Секретаріатом Кабінету Міністрів України ([п.п. 11, 13 Порядку № 153](#)).

Таким чином, діяльність, пов'язана із залученням, використанням, моніторингом надання та використання міжнародної технічної допомоги, реалізацією проектів та програм міжнародної технічної допомоги, що зареєстровані у Секретаріаті Кабінету Міністрів України відповідно до [Порядку № 153](#), не є лобіюванням.

1.20. Чи є лобіюванням участь відповідно до законодавства заінтересованих сторін у громадському обговоренні проектів нормативно-правових актів або публічних консультаціях щодо проектів нормативно-правових актів?

Не є лобіюванням згідно із [Законом](#) діяльність, що не містить всіх ознак лобіювання, зокрема участь відповідно до законодавства заінтересованих сторін у громадському обговоренні проектів нормативно-правових актів або публічних консультаціях щодо проектів нормативно-правових актів, крім випадків, коли така участь здійснюється суб'єктом лобіювання відповідно до договору лобіювання ([п. 15 ч. 2 ст. 3 Закону](#)).

Під термінами «громадське обговорення проектів нормативно-правових актів» та «публічні консультації щодо проектів нормативно-правових актів» слід розуміти форму участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, а саме – консультації з громадськістю.

Основні вимоги до організації і проведення органами виконавчої влади консультацій з громадськістю з питань формування та реалізації державної політики врегульовано [Порядком № 996](#).

Відповідно до [п. 5 Порядку № 996](#) організовує і проводить консультації з громадськістю орган виконавчої влади, який є головним розробником проекту нормативно-правового акта або готує пропозиції щодо реалізації державної політики у відповідній сфері державного і суспільного життя.

Консультації з громадськістю проводяться у формі публічного громадського обговорення, електронних консультацій з громадськістю (безпосередні форми) та вивчення громадської думки (опосередкована форма) ([п. 11 Порядку № 996](#)).

Пропозиції та зауваження учасників публічного громадського обговорення подаються в усній та письмовій формі під час публічних заходів та у письмовій формі на поштову і електронну адреси, зазначені в інформаційному повідомленні про проведення публічного громадського обговорення ([абз. 1 п. 19 Порядку № 996](#)).

Пропозиції та зауваження, що надійшли під час публічного громадського обговорення, електронних консультацій з громадськістю, вивчаються та аналізуються із залученням у разі потреби відповідних фахівців ([абз. 1 п. 20 Порядку № 996](#)).

Отже, участю у громадському обговоренні проектів нормативно-правових актів є надання пропозицій / зауважень органу виконавчої влади, який проводить

такі обговорення, у порядку, визначеному таким органом та зазначеному в інформаційному повідомленні про проведення обговорень.

При цьому така участь не є лобіюванням, крім випадків, коли вона здійснюється суб'єктом лобіювання відповідно до договору лобіювання ([п. 15 ч. 2 ст. 3 Закону](#)).

1.21. У яких випадках діяльність осіб, які здійснюють представництво своїх інтересів у відносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, є лобіюванням?

Відповідно до [п. 9 ч. 2 ст. 3 Закону](#) не є лобіюванням особисте (від свого імені) представництво фізичною, юридичною особою своїх інтересів у відносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, крім випадків, якщо таке представництво здійснюється суб'єктом лобіювання та/або здійснюється у власних комерційних інтересах такої особи.

Зауважуємо, що така діяльність може вважатися лобіюванням у разі, якщо вона стосується предмета лобіювання (*детальніше у [запитанні 1.6 цих Роз'яснень](#)*) і здійснюється у власних комерційних інтересах особи (*детальніше у [запитанні 1.9 цих Роз'яснень](#)*).

Отже, якщо фізична або юридична особа здійснює представництво власних комерційних інтересів у відносинах з органами державної влади, іншими державними органами, органами місцевого самоврядування, їх посадовими особами, і така діяльність (представництво) стосується предмета лобіювання (нормативно-правового акта), – вона є лобіюванням.

Приклад 1

ТОВ «Б.», яке здійснює діяльність у сфері надання страхових послуг, проводить зустрічі з народними депутатами України та організовує публічні заходи щодо необхідності прийняття нормативно-правового акта, яким пропонується внести зміни до [Закону України «Про страхування»](#) в частині спрощення процедури інспекційних перевірок.

Від прийняття зазначеного нормативно-правового акта ТОВ «Б.» може отримати вигоди у межах провадження господарської діяльності у вигляді зменшення адміністративного навантаження та скорочення витрат на проходження інспекційних перевірок, що свідчить про наявність комерційного інтересу.

Отже, діяльність ТОВ «Б.» стосується його комерційного інтересу та містить всі ознаки лобіювання, а тому є лобіюванням.

Приклад 2

АТ «А.» звертається до органу місцевого самоврядування щодо зміни цільового призначення земельної ділянки, яка перебуває у нього в оренді, а саме подає відповідну заяву та здійснює комунікацію з посадовими особами органу місцевого самоврядування щодо цього питання.

Такі дії не містять всіх ознак лобіювання, оскільки АТ «А.» особисто (від свого імені) представляє власні інтереси у відносинах з органом місцевого самоврядування щодо вирішення індивідуального адміністративного питання.

У цьому випадку діяльність АТ «А.» спрямована не на прийняття, зміну чи втрату чинності (скасування) нормативно-правовими актами, а на прийняття індивідуального правового акта щодо конкретної земельної ділянки та конкретної особи.

1.22. За якими критеріями слід розрізнити лобіювання та адвокатську діяльність?

Діяльність суб'єктів лобіювання та адвокатську діяльність слід розрізнити, зокрема, за метою відповідної діяльності, її предметом та правовим регулюванням.

Лобіюванням є діяльність, що здійснюється з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара (за винагороду, що отримується прямо або опосередковано, та/або з оплатою фактичних витрат, необхідних для її здійснення) або у власних комерційних інтересах особи та стосується предмета лобіювання ([п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону](#), [запитання 1.1 цих Роз'яснень](#)).

Відповідно до [п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону № 5076-VI](#) адвокатська діяльність – це незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту.

Варто зауважити, що згідно з [п. 6 ч. 1 ст. 1 Закону № 5076-VI](#) лобіювання, що здійснюється відповідно до [Закону](#), не належить до інших видів правничої допомоги.

Також не є лобіюванням незалежна професійна діяльність адвокатів щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правничої допомоги клієнту ([п. 10 ч. 2 ст. 3 Закону](#)).

1.23. Чи можуть виробники підакцизних товарів набути статусу суб'єкта лобіювання або бути бенефіціарами?

Так, виробники підакцизних товарів, тобто суб'єкти господарювання у сфері виробництва, імпорту, обігу та реалізації підакцизних товарів, можуть набути статусу суб'єкта лобіювання та здійснювати лобіювання відповідно до вимог [Закону](#), а також бути бенефіціарами, оскільки [Законом](#) не встановлено відповідних обмежень.

Зауважуємо, що лобіювання здійснюється на основі принципів, зокрема, професійності та етичності лобіювання, які передбачають, що суб'єкти лобіювання забезпечують впровадження найвищих професійних стандартів у лобіюванні, уникають створення будь-якої залежності між об'єктом лобіювання та суб'єктом лобіювання, отримання від об'єкта лобіювання будь-яких обіцянок щодо результатів лобіювання, а об'єкти лобіювання забезпечують рівне ставлення до суб'єктів лобіювання, спільно із суб'єктами лобіювання забезпечують загальносуспільне сприйняття лобіювання як позитивної практики, утримуються від перешкоджання здійсненню лобіювання та створення умов, які поставили б їх у будь-яку залежність від суб'єктів

лобіювання, а також будь-яких обіцянок щодо результатів лобіювання ([ч. 5 ст. 4 Закону](#)).

Згідно з [пп. 1, 2 ч. 1 ст. 14 Закону](#) суб'єкти лобіювання мають представляти свої комерційні інтереси та/або комерційні інтереси бенефіціара та використовувати методи лобіювання, передбачені [ст. 7 Закону](#).

Відповідно до [ч. 3 ст. 15 Закону](#) об'єкти лобіювання повинні забезпечити рівне і неупереджене ставлення до всіх суб'єктів лобіювання.

Таким чином, суб'єкти лобіювання, які є виробниками підакцизних товарів або здійснюють лобіювання в інтересах таких виробників, користуються правами та виконують обов'язки, визначені [Законом](#), на загальних підставах.

Приклад

ТОВ «Т.» є виробником тютюнових виробів та планує здійснювати вплив на народних депутатів України з метою внесення змін до [Закону України «Про державне регулювання виробництва і обігу спирту етилового, спиртових дистилятів, біоетанолу, алкогольних напоїв, тютюнових виробів, тютюнової сировини, рідин, що використовуються в електронних сигаретах, та пального»](#).

При цьому ТОВ «Т.» може здійснювати такі дії самостійно, набувши при цьому статусу суб'єкта лобіювання, або укласти відповідний договір лобіювання із суб'єктом лобіювання, або лобіювання його комерційних інтересів може здійснюватись без укладення договору у випадках, визначених [абз. 2 ч. 1 ст. 9 Закону](#).

У такому разі ТОВ «Т.» як суб'єкт лобіювання або як клієнт чи бенефіціар користується правами та виконує обов'язки, визначені [Законом](#), на загальних підставах.

Розділ II. Методи лобіювання

2.1. Що є методами лобіювання?

Методами лобіювання є дії, що вчиняються суб'єктами лобіювання під час лобіювання ([ч. 1 ст. 7 Закону](#)).

[Закон](#) не встановлює вичерпного переліку таких дій, тому методи лобіювання можуть мати різні форми залежно від предмета лобіювання, об'єкта лобіювання та способу представлення комерційних інтересів бенефіціара.

Суб'єкт лобіювання може використовувати будь-які методи, не заборонені [Конституцією України](#) і законами України, вони мають полягати у здійсненні ним впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання.

При цьому заходи із забезпечення функціонування діяльності суб'єкта лобіювання не вважаються методами лобіювання. Наприклад, ведення бухгалтерського обліку, оренда приміщення для офісу, підбір персоналу, внутрішні наради працівників або інші організаційно-технічні дії, які лише забезпечують діяльність суб'єкта лобіювання, але не спрямовані на вплив на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання, не є методами лобіювання у розумінні [Закону](#).

Приклад

Суб'єктом лобіювання – ТОВ «А.» укладено договір з АТ «В.», яке є виробником сільськогосподарської продукції.

За вказаним договором лобіювання суб'єкт лобіювання ТОВ «А.» зобов'язується здійснювати вплив на народних депутатів України щодо прийняття закону, яким пропонується передбачити внесення змін до [ПК України](#) в частині встановлення пільг виробникам сільськогосподарської продукції.

У межах виконання договору лобіювання суб'єкт лобіювання ТОВ «А.»:

- готує аналітичні матеріали щодо необхідності внесення зазначених змін;*
- проводить зустрічі з народними депутатами України та посадовими особами органів виконавчої влади з метою внесення таких змін;*
- організовує круглі столи та презентації, під час яких обґрунтовує необхідність прийняття відповідного нормативно-правового акта.*

Такі дії є методами лобіювання, оскільки вони спрямовані на вплив (спробу впливу) на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання.

При цьому діяльність із розповсюдження реклами послуг, які надає ТОВ «А.», ведення бухгалтерського обліку, укладення договорів оренди приміщень, здійснення кадрового адміністрування, а також інші організаційні, адміністративні чи господарські дії не є методами лобіювання у розумінні [Закону](#), за умови, що вони не спрямовані на вплив (спробу впливу) на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання.

2.2. Які є методи лобіювання?

Згідно з ч. 2 ст. 7 Закону до методів лобіювання належать:

- 1) будь-яка пряма чи опосередкована комунікація з об'єктом лобіювання щодо питань, пов'язаних з предметом лобіювання;

2) підготовка та розповсюдження реклами, пропозицій, програмних і позиційних документів, аналітичних матеріалів, результатів соціологічних та інших досліджень щодо питань, пов'язаних з предметом лобіювання, у тому числі з використанням медіа або мережі «Інтернет»;

3) участь у заходах щодо питань, пов'язаних з предметом лобіювання, з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання;

4) запрошення об'єкта лобіювання для участі у зустрічах, конференціях, заходах тощо;

5) організація проведення публічних заходів, інформаційних кампаній, інших заходів, не заборонених законом, що пов'язані з предметом лобіювання;

6) інші методи, не заборонені [Конституцією](#) та законами України, які полягають у здійсненні суб'єктом лобіювання впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання.

2.3. Чи є методом лобіювання висловлення пропозицій до нормативно-правових актів у мережі «Інтернет»?

Так, висловлення пропозицій до нормативно-правових актів у мережі «Інтернет» може бути методом лобіювання з огляду на положення [п. 2 ч. 2 ст. 7 Закону](#).

Приклад 1

Суб'єкт лобіювання – ТОВ «А.», який здійснює діяльність у сфері надання освітніх послуг, здійснює лобіювання у власних комерційних інтересах, зокрема розміщує на власному вебсайті та в соціальних мережах інформаційні матеріали із закликом до народних депутатів України внести зміни до [Закону України «Про освіту»](#).

Зазначені дії є методами лобіювання, оскільки вони спрямовані на здійснення впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання (народних депутатів України) щодо предмета лобіювання (внесення змін до [Закону України «Про освіту»](#)).

Приклад 2

ТОВ «А.», зареєстроване як суб'єкт лобіювання, розміщує на власному вебсайті новинний матеріал про прийняття у першому читанні проекту закону, яким пропонується внести зміни до [КК України](#), без закликів підтримати його, відхилити або змінити.

Такі дії не є методом лобіювання, оскільки вони мають інформаційний характер, спрямовані на висвітлення суспільно значущих подій та не полягають у здійсненні впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання.

2.4. Чи є методом лобіювання участь у заходах (конференціях, круглих столах тощо) щодо питань, пов'язаних з розробкою, прийняттям або скасуванням нормативно-правових актів?

Так, участь у заходах (конференціях, круглих столах тощо) щодо питань, пов'язаних з розробкою, прийняттям або скасуванням нормативно-правових

актів, є методом лобіювання, якщо вона здійснюється з метою впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання.

Приклад 1

Суб'єкт лобіювання А. бере участь у конференції щодо питань провадження професійної діяльності на ринках капіталу. В межах цієї конференції суб'єкт лобіювання А. здійснює вплив на народних депутатів України щодо необхідності внесення змін до [Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»](#).

Враховуючи зазначене, участь у конференції є методом лобіювання, оскільки така дія спрямована на здійснення впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання (народних депутатів України) щодо предмета лобіювання (внесення змін до [Закону України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки»](#)).

Приклад 2

Заклад вищої освіти проводить наукову конференцію, присвячену прогалинам адміністративного судочинства України, у межах якої науковці та здобувачі освіти обговорюють теоретичні аспекти вдосконалення [КАС України](#).

Участь у зазначеній конференції не буде методом лобіювання, оскільки така участь не має на меті вплив (спробу впливу) на об'єкт лобіювання, а спрямована виключно на наукове обговорення відповідної проблематики.

Приклад 3

Студент юридичного факультету бере участь у конференції, яка організована з метою обговорення внесення змін до [Закону](#). У межах цього заходу студент спілкується з іншими учасниками та отримує інформацію щодо процесу формування та реалізації державної політики, а також процедур підготовки та розгляду проєктів законів.

Участь у зазначеній конференції не буде методом лобіювання, оскільки така участь не має на меті вплив (спробу впливу) на об'єкт лобіювання, а спрямована виключно на ознайомлення з державотворчим процесом та має освітню мету.

2.5. Чи має запрошення об'єкта лобіювання для участі у зустрічах, конференціях, інших заходах стосуватись предмета лобіювання, щоб вважатись методом лобіювання?

Так, запрошення об'єкта лобіювання для участі у зустрічах, конференціях, інших заходах має стосуватись предмета лобіювання, щоб вважатись методом лобіювання, з огляду на положення [ч. 2 ст. 7 Закону](#).

Приклад 1

Суб'єкт лобіювання – громадська спілка «А.», членами якої є суб'єкти господарювання, проводить конференцію щодо проблемних питань здійснення державного контролю за додержанням законодавства про працю, у межах якої

обговорюватиметься внесення змін до порядку здійснення відповідної процедури.

При цьому громадська спілка «А.» надсилає запрошення на таку конференцію членам Кабінету Міністрів України та посадовим особам ЦОВВ.

Запрошення у зазначеному випадку є методом лобіювання, оскільки воно спрямоване на здійснення впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання.

Приклад 2

Суб'єкт лобіювання – ТОВ «А.», яке здійснює діяльність у сфері фармацевтики, проводить урочистий захід з нагоди 10-річчя організації та надсилає запрошення народному депутатові України Б. взяти участь у такому заході.

Програма заходу не передбачає обговорення питань, пов'язаних із плануванням розроблення, розробленням та/або прийняттям, втратою чинності нормативно-правовими актами.

У такому випадку саме надсилання запрошення не є методом лобіювання, оскільки воно не спрямоване на здійснення впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання щодо предмета лобіювання.

2.6. Чи є методом лобіювання подання об'єкту лобіювання пропозицій до проєкту нормативно-правового акта працівником юридичної особи?

Відповідно до [ч. 3 ст. 10 Закону](#) лобіювання від імені юридичної особи – суб'єкта лобіювання здійснюють фізичні особи, які перебувають з нею у трудових чи цивільно-правових відносинах та мають повну цивільну дієздатність.

Отже, подання фізичною особою (працівником), яка здійснює лобіювання від імені юридичної особи, пропозицій до проєкту нормативно-правового акта об'єкту лобіювання може бути методом лобіювання з огляду на [пп. 1 та 2 ч. 2 ст. 7 Закону](#).

Приклад

Фізична особа А., внесена до Реєстру прозорості, як фізична особа, що здійснює лобіювання від імені суб'єкта лобіювання – ТОВ «Б.» (виробник сільськогосподарської техніки), відповідно до посадової інструкції має право здійснювати комунікацію з органами державної влади, органами влади щодо питань, пов'язаних із діяльністю зазначеної організації.

За дорученням керівника ТОВ «Б.» фізична особа А. надсилає до ЦОВВ пропозиції та аналітичні матеріали щодо необхідності прийняття нормативно-правового акта, яким передбачається збільшення ввізного мита на сільськогосподарську техніку, що імпортується в Україну.

Надсилання пропозицій є методом лобіювання, яке здійснюється від імені ТОВ «Б.», оскільки така дія спрямована на здійснення впливу (спроби впливу) на об'єкт лобіювання (ЦОВВ) щодо предмета лобіювання (прийняття нормативно-правового акта, яким передбачається збільшення ввізного мита на сільськогосподарську техніку, що імпортується в Україну).

2.7. Що вважається коштами, витраченими суб'єктом лобіювання за кожною сферою лобіювання, із переліком предметів лобіювання протягом звітного періоду?

Відповідно до [п. 7 ч. 3 ст. 17 Закону](#) у звіті щодо лобіювання зазначаються відомості про суму коштів, витрачену суб'єктом лобіювання протягом звітного періоду за кожною сферою лобіювання, із переліком предметів лобіювання (у разі якщо лобіювання здійснюється у власних комерційних інтересах суб'єкта лобіювання або в комерційних інтересах бенефіціара без укладення договору лобіювання), в [діапазонах, зазначених у Законі](#).

Згідно з [п. 10 ч. 1 ст. 1 Закону](#) сферою лобіювання є сфера суспільних відносин, у якій суб'єкт лобіювання планує здійснення чи здійснює лобіювання.

Враховуючи зазначене, у звіті щодо лобіювання має зазначатись сума коштів, витрачених суб'єктом лобіювання протягом звітного періоду за кожною сферою лобіювання, в якій суб'єкт лобіювання здійснював лобіювання.

З огляду на положення [ч. 1 ст. 7 Закону](#) дії, що вчиняються суб'єктами лобіювання під час лобіювання, є методами лобіювання.

Таким чином, під коштами, витраченими суб'єктом лобіювання протягом звітного періоду, слід розуміти сукупність витрат, понесених у звітному періоді у зв'язку із застосуванням конкретних методів лобіювання (дій, що вчиняються суб'єктом лобіювання під час лобіювання).

Зауважуємо, що заходи із забезпечення функціонування діяльності суб'єкта лобіювання не вважаються методами лобіювання (*детальніше у [запитанні 2.1 цих Роз'яснень](#)*), а отже, витрати, пов'язані із такими заходами (*наприклад, оплата комунальних послуг, виплата заробітної плати працівникам суб'єкта лобіювання*), не підлягають відображенню у звіті щодо лобіювання.

Розділ III. Договір про надання послуг з лобіювання

3.1. Що є договором лобіювання?

Договором лобіювання є правочин, вчинений у письмовій формі, відповідно до якого суб'єкт лобіювання здійснює лобіювання на замовлення клієнта в комерційних інтересах бенефіціара ([п. 2 ч. 1 ст. 1 Закону](#)).

За договором лобіювання суб'єкт лобіювання зобов'язується на замовлення клієнта здійснювати лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара, а клієнт зобов'язується сплатити суб'єкту лобіювання винагороду за таке лобіювання та/або відшкодувати суб'єкту лобіювання усі фактичні витрати, необхідні для виконання договору лобіювання ([ч. 2 ст. 9 Закону](#)).

Відповідно до [ч. 5 ст. 9 Закону](#) істотними умовами договору лобіювання є:

- відомості про предмет договору лобіювання;
- відомості про бенефіціара;
- відомості про об'єкт лобіювання;
- відомості про сферу лобіювання;
- строк, на який укладається договір лобіювання;
- ціна договору лобіювання (якщо договір лобіювання є відплатним).

Зауважуємо, що договір є укладеним, якщо сторони досягли згоди з усіх істотних умов договору ([ч. 1 ст. 638 ЦК України](#)).

У частині питань, не врегульованих [Законом](#), до відносин за договором лобіювання застосовуються загальні положення [ЦК України](#) щодо надання послуг ([ч. 6 ст. 9 Закону](#)).

Варто зазначити, що відповідно до [п. 5 ч. 3 ст. 17 Закону](#) звіт щодо лобіювання має містити відомості про дату укладення, строк дії та ціну кожного договору лобіювання.

3.2. Що є предметом договору лобіювання?

За договором лобіювання суб'єкт лобіювання зобов'язується на замовлення клієнта здійснювати лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара, а клієнт зобов'язується сплатити суб'єкту лобіювання винагороду за таке лобіювання та/або відшкодувати суб'єкту лобіювання усі фактичні витрати, необхідні для виконання договору лобіювання ([ч. 2 ст. 9 Закону](#)).

Враховуючи зазначене, предметом договору лобіювання є здійснення лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара.

Зауважуємо, що поняття «предмет договору лобіювання» та «предмет лобіювання» не є тотожними, оскільки предметом лобіювання є нормативно-правовий акт, щодо планування розроблення, розроблення та/або прийняття (видання) якого, внесення змін до якого, втрати чинності (скасування) яким (або утримання від таких дій) суб'єкт лобіювання здійснює вплив (спробу впливу) на об'єкт лобіювання ([п. 8 ч. 1 ст. 1 Закону](#), [запитання 1.6 цих Роз'яснень](#)).

3.3. Чи необхідно зазначати у договорі лобіювання відомості про бенефіціара, якщо клієнт одночасно є бенефіціаром?

Так, оскільки відомості про бенефіціара є істотною умовою договору лобіювання відповідно до [п. 2 ч. 5 ст. 9 Закону](#).

3.4. Які відомості про об'єкт лобіювання мають бути зазначені у договорі лобіювання?

[Законом](#) не визначено, які саме відомості про об'єкт лобіювання мають зазначатись у договорі лобіювання, з огляду на це такі відомості мають бути достатніми для розуміння сторонами договору лобіювання, на кого має здійснюватись вплив (спроба впливу).

3.5. Чи може договір лобіювання бути безвідплатним?

За договором лобіювання суб'єкт лобіювання зобов'язується на замовлення клієнта здійснювати лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара, а клієнт зобов'язується сплатити суб'єкту лобіювання винагороду за таке лобіювання та/або відшкодувати суб'єкту лобіювання усі фактичні витрати, необхідні для виконання договору лобіювання ([ч. 2 ст. 9 Закону](#)).

Відповідно до [п. 6 ч. 5 ст. 9 Закону](#) істотними умовами договору лобіювання є, зокрема, ціна договору лобіювання (якщо договір лобіювання є відплатним).

Згідно з [ч. 6 ст. 9 Закону](#) у частині питань, не врегульованих [Законом](#), до відносин за договором лобіювання застосовуються загальні положення [ЦК України](#) щодо надання послуг.

Відповідно до [ч. 1 ст. 901 ЦК України](#) за договором про надання послуг одна сторона (виконавець) зобов'язується за завданням другої сторони (замовника) надати послугу, яка споживається в процесі вчинення певної дії або здійснення певної діяльності, а замовник зобов'язується оплатити виконавцеві зазначену послугу, якщо інше не встановлено договором.

Отже, у разі визначення у договорі щодо надання послуг інших умов, зокрема безвідплатності, такий договір може бути безвідплатним.

Згідно з [ч. 2 ст. 901 ЦК України](#) положення [глави 63 підрозділу 1 розділу III книги п'ятої ЦК України](#) можуть застосовуватися до всіх договорів про надання послуг, якщо це не суперечить суті зобов'язання.

З урахуванням наведених норм договір лобіювання, що є різновидом договору про надання послуг, може бути безвідплатним, якщо це встановлено відповідним договором.

3.6. Чи може громадське об'єднання здійснювати лобіювання в комерційних інтересах своїх членів (учасників) без укладення договору лобіювання?

Так, громадські об'єднання можуть здійснювати лобіювання у комерційних інтересах бенефіціара без укладення договору лобіювання, якщо інше не передбачено їхніми установчими документами ([абз. 2 ч. 1 ст. 9 Закону](#)).

3.7. Чи може юридична особа – суб'єкт лобіювання здійснювати лобіювання комерційних інтересів пов'язаних із нею юридичних осіб без укладення договору лобіювання?

Пов'язаними особами є юридичні та/або фізичні особи, та/або утворення без статусу юридичної особи, відносини між якими можуть впливати на умови або

економічні результати їх діяльності чи діяльності осіб, яких вони представляють, з урахуванням критеріїв, наведених у [п.п. «а», «б» та «в» п.п. 14.1.159 п. 14.1 ст. 14 ПК України](#).

Суб'єкт лобіювання здійснює лобіювання у комерційних інтересах бенефіціара на підставі договору лобіювання, крім випадків, визначених [абз. 2 ч. 1 ст. 9 Закону \(абз. 1 ч. 1 ст. 9 Закону\)](#).

Відповідно до [абз. 2 ч. 1 ст. 9 Закону](#) юридичні особи – суб'єкти лобіювання, які є громадськими об'єднаннями, іншими неприбутковими підприємствами, установами та організаціями, можуть здійснювати лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара без укладення договору лобіювання, якщо інше не передбачено їхніми установчими документами.

Враховуючи, що за загальним правилом лобіювання в комерційних інтересах бенефіціара здійснюється на підставі договору лобіювання, наявність пов'язаності між юридичними особами не є самостійною підставою для здійснення лобіювання в комерційних інтересах пов'язаної юридичної особи без укладення договору лобіювання.

Отже, якщо на юридичну особу – суб'єкта лобіювання не поширюється виняток, передбачений [абз. 2 ч. 1 ст. 9 Закону](#), лобіювання комерційних інтересів пов'язаної юридичної особи має здійснюватись на підставі договору.

3.8. Чи може здійснювати лобіювання в інтересах юридичної особи її працівник, який набув статусу суб'єкта лобіювання, без укладення договору лобіювання?

Ні, оскільки наявність трудових відносин між суб'єктом лобіювання та бенефіціаром не є підставою для здійснення лобіювання без укладення договору лобіювання.

Перелік випадків, у яких договір лобіювання може не укладатись, наведено в [абз. 2 ч. 1 ст. 9 Закону](#).

**Голова Національного агентства
з питань запобігання корупції**

Віктор ПАВЛУЩИК